

MAVERA DERGİSİNİN KURULUŞ SÜRECİ*

*Büşra SÜRGİT***

Özet: *Mavera*, 1976-1990 yılları arasında toplam 164 sayı yayımlanmış bir kültür ve edebiyat dergisidir. Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt, Rasim Özdenören, Alâeddin Özdenören, Mehmet Akif İnan ve Ersin Nazif Gürdoğan'ın öncülüğünde yayımlanan *Mavera*, İslami hassasiyeti edebî bir zeminde ihya etme amacıyla çıkarılmıştır. *Mavera* ekibine mensup yazar ve şairler, daha önce aynı niyetle yayımlanmış olan *Büyük Doğu*, *Diriliş* ve *Edebiyat* dergilerinin oluşturduğu çizgiye sadık kalmışlar, onlardan devraldıkları bayrağı daha ileriye taşıma gayreti içinde olmuşlardır. Derginin kurucuları, genç yazarların/sanatçıların yetişmesine önemli katkılarda bulunmuşlardır. Bu makalede derginin kurucu kalemlerini, *Mavera*'yı çıkarmaya sevk eden âmiller mercek altına alınmıştır. Ayrıca modern Türk edebiyatı içinde önemli bir yere sahip olan derginin çıkış serüveni ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat Dergiciliği, *Mavera*, Akabe Kitabevi, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt.

The Establishment Process of *Mavera* Literary Magazine

Abstract: *Mavera* is a cultural and literary review which was published 164 issues between 1976-1990. Cahit Zarifoglu, Erdem Bayazit, Rasim Ozdenoren, Alâeddin Ozdenoren, Mehmet Akif İnan and Ersin Nazif Gurdogan pioneered the establishment of this literary magazine in order to recreate Islamic sensibility in a literary background. The poets and authors who belong to *Mavera* company, stuck to the line of *Buyuk Dogu*, *Dirilis* and *Edebiyat* literary magazines and they were in a strenuous effort in order to carry the flag which they took over from their masters further. The founders of this magazine contributed to the growth of young authors and artists. In this article, the factors which moved the founder poets and authors to establish *Mavera* literary magazine have been analyzed. Moreover in this study the story of this establishment has been researched.

Key Words: Literary Magazine Publishing, *Mavera*, Akabe Bookstore, Rasim Özdenoren, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazit.

* Bu makale, "Bir Edebiyat Dergisi Olarak *Mavera* ve *Mavera* Topluluğu" başlıklı doktora tezinden faydalanılarak oluşturulmuştur.

** *İstanbul Üniversitesi, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, İstanbul.*

1. Giriş

Türkiye’de edebiyat dergiciliğinin tarihi irdelendiği zaman Cumhuriyet’in ilanından sonra yayın dünyasına yüzlerce edebiyat dergisinin atıldığı görülür. Bunların bir kısmı oldukça kısa bir ömür sürmüş, mühim bir tesir uyandırmadan unutulup gitmiştir. Diğer bir kısım dergi ise hem bünyesinde barındırdığı şair ve yazarların verimliliği hem Türk edebiyatının modernleşmesine ve çeşitlenmesine sağladığı katkı hem de okuyucuyla kurduğu ilişki açısından diğerlerinin arasından sıyrılıp öne çıkmıştır. *Mavera*, bu tür edebiyat dergilerinin başında gelmektedir. 1976-1990 yılları arasında toplam 164 sayı çıkmış aylık edebiyat dergisi olan *Mavera*, nitelikli şiir, öykü, deneme ve eleştiri yazılarıyla Türk edebiyatının modernleşmesine katkı sağlamış bir yayın organıdır. Zaman zaman satış rakamı on bini bulan bu dergi, yayımlandığı süre içinde edebiyat çevrelerinden büyük ilgi görmüştür.

Edebî metin üretmenin yanı sıra edebiyatın teorik meselelerinin tartışıldığı bir platform olan *Mavera*’da Rasim Özdenören, Alâeddin Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Mehmet Âkif İnan, Erdem Bayazıt ve Ersin Nazif Gürdoğan gibi birçok isim, derginin çekirdek kadrosunu oluşturmakla kalmamış, aynı zamanda genç yazar/sanatçı adaylarıyla yakından ilgilenerek yeni kuşakların yetişmesine vesile olmuştur. Bununla birlikte *Mavera*’nın *Büyük Doğu*, *Diriliş* ve *Edebiyat* dergilerinin bir takipçisi olduğu hakikati yeterince vurgulanmamaktadır. Oysa kurucuları arasında saydığımız kalem sahiplerinin tamamı, Necip Fazıl Kısakürek ve Sezai Karakoç gibi Türk şiirine damgasını vurmuş olan sanatçıların ocağında yetişmiştir. Bu şair ve yazarlar, sonraki yıllarda ortak bir vizyon ve ortak bir misyon çerçevesinde kendi dergilerini neşretme ihtiyacını hissetmişlerdir. Tam da bu noktada *Mavera*’yı doğuran edebî ve toplumsal şartları tetkik etmek yerinde olacaktır.

2. Kuruluş Öncesi: *Büyük Doğu*, *Diriliş* ve *Edebiyat* Mektepleri

1976 yılında *Mavera* dergisini kuracak olan ekip; yani Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt, Alâeddin Özdenören, Mehmet Akif İnan ve Hasan Seyithanoğlu Maraş Lisesi’nde aynı sınıfta okumuşlardır. Erdem Bayazıt, okuma eyleminin, Maraş’taki hareketliliğin bel kemiğini oluşturduğunu sık sık dile getirir (Bayazıt, 2009: 263). Hepsi de yazmayla birlikte okumaya karşı da “delicesine tutkundurlar” (Yorulmaz, 2012a: 86). Gençler, o yılların bütün edebiyat dergilerini ilgiyle takip ederler. *Yeditepe*, *Dost*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Türk Dili*, *İstanbul* ve *Türk Sanatı* gibi dergileri, günlük gazetelerin bile gecikerek geldiği Maraş’a kendi çabaları ve harçlıklarından artan paralarla getirtirler.

Rasim Özdenören’in Maraş’taki evi, topluluğun akşamları bir araya geldiği bir uğrak yeridir. Bu ev toplantılarında konu daima bir aktüel edebiyat olayı olur (Özdenören, 1987: 5). Ali Kutlay ile Sait Zarifoğlu da onlarla birlikte.

Bu genç yazarlar grubunun kendi içinde bir lideri yoktur. Bununla beraber önlerinde Nuri Pakdil gibi “aşılması zor müthiş bir örnek” vardır (Yorulmaz, 2012a:73). Pakdil, Maraş Lisesi’nde kültür ve edebiyat kolunun yayın organı olan *Hamle* dergisini tek başına çıkarmıştır. *Hamle*, o yıllarda tüm Türkiye’de yankı bulmuş, çeşitli edebiyat mahfillerinde adından söz ettirmiştir. Pakdil’den sonra Özdenören ile ekibin diğer üyeleri onun izinden giderler ve *Hamle*’yi birkaç sayı daha çıkarırlar (Yorulmaz, 2012a: 73).

Liseden beri beraber olan bu arkadaş grubu, Maraş’taki birlikteliklerini İstanbul’da da sürdürür. Buna ek olarak burada Necip Fazıl Kısakürek ve Sezai Karakoç’la tanışırlar. Bu arada Rasim Özdenören, Necip Fazıl ile tanıştıktan sonra, yayımlandığı dönemlerde *Büyük Doğu*’nun yönetim bürosuna gidip gelmeye başlar. Birçok yazar ve şair için okul vazifesi görmüş olan *Büyük Doğu*’da Necip Fazıl’ın kendisine verdiği görevleri yerine getiren yazar, üstadın yanında bulunduğu sürece fikir ve sanat bakımından daha da olgunlaşır. *Büyük Doğu*’nun yazar için mühim katkılarından birisi ise neredeyse çocuk yaşlarında başladığı yayıncılığı ve dergiciliği burada iyice öğrenmesine vesile olmasıdır (Eryarsoy, 2009:76).

Diriliş dergisi altı yıllık aradan sonra 1966 yılında tekrar edebiyat dünyasında yerini alır. Dergi çıkmaya başlayınca Karakoç, Özdenören ile arkadaşlarının katkılarına ister. Bu isimler yazı ve tercümelelerinin yanında derginin mutfağında da bulunarak Karakoç’a yardım ederler. *Diriliş* dergisi onlar için ciddi ve besleyici bir tecrübe olur. Nitekim dergi için çalışırken dizgi, baskı ve punto gibi işleri detaylarıyla öğrenirler (Eryarsoy, 2009: 82).

Karakoç, 1967 yılında Rasim Özdenören’in bulunmadığı bir ortamda Nuri Pakdil, Alâeddin Özdenören, Erdem Bayazıt ve Akif İnan’la Ankara’da bir araya gelir. Sohbet sırasında gençlere, *Diriliş*’i tatil ettiğini belki de bir daha çıkarmayacağını söyler. Sezai Karakoç’un, *Diriliş*’i kapatmaya karar vermesini grup tepkiyle karşılar. Erdem Bayazıt, “*Ağabey, yapma etme, kapatma. Bu dergi artık sadece senin dergin değildir, hepimizin, milletin dergisidir*” deyince Karakoç ona şu cümlelerle çıkışı:

“*Hayır benimdir, kapatırım*” diyor. *Öyle bir tartışmamız oldu. Tabii ben onların o derinliğinin farkında değilim. Ben 300 lira maaş alan bir memurum. İstifa edeyim, ne olacak ki diye düşünüyorum. “Şu on iki sayı içerisinde 4-5 tane kitap var onları neşrederek devam ederiz” deyince sinirlenerek “Sen ne bilirsin? Sen ne anlarsın? Bizde daha ne kitaplar var?” diye bana çıkıştı. Sonra da zaten dergiyi kapattı.*” (Bayazıt, 2009: 264).

Diriliş’in uzun süre çıkmayacağını anlaşıldığı başta Pakdil ve Rasim Özdenören olmak üzere Ankara’daki ekibin bütün üyelerini üzer. Zira derginin kapanması, sanat ve edebiyat faaliyetleri açısından büyük bir boşluk yaratmıştır. Fikirlerini ve kendilerini ifade etmeleri gerektiğini düşünen Pakdil, Özdenören, Bayazıt ve İnan, bir dergi faaliyetinin içinde olunması gerektiği düşüncesiyle

çeşitli arayışların içine girerler. Bu sırada Cahit Zarifoğlu İstanbul'da, Alâeddin Özdenören ise Mersin'de öğretmenlik yapmaktadır.

Ankara'da hemen her gün mesai bitiminde yapılan sohbetlerde 1968 yılının sonlarına doğru bir dergi çıkarılması gerektiği kanaati oluşur. Bu arada gençler, Sezai Karakoç'a *Diriliş*'in akıbetini sormak için iki kez İstanbul'a giderler. Karakoç, bu görüşmelerin ikisinde de *Diriliş*'i çıkarmayacağını bildirir. Bunun üzerine Maraşlı grup yeni bir dergi çıkarılması gerektiğine karar verir. *Diriliş*'le beraber içlerinde ayrı bir tutku hâline gelen yazı yazma eyleminin ancak bu şekilde tatmin edilebileceğine inanırlar. Masrafın altında ezilmemeleri için bu derginin iki sayfa olması önerilir. Müzakereler sonucunda derginin dört sayfa olması kararlaştırılır (Çiftçi, 2008: 88). Derginin çıkmasındaki asıl maksat, yazma aşkının giderilmesi ve yazı yazma kabiliyetlerinin körelmemesidir. Bu sebepten ötürü dergi, son derece amatör bir ruhla yayın hayatına atılır.

Rasim Özdenören, bu yeni dergi için "Mavera" adını önerir. Pakdil ise bu adın çok eski, arkaik olduğunu öne sürerek "Gökçeyazın" adını ortaya atar. Bu teklifi de Özdenören beğenmez. Bu adın alışılmadık olduğunu, bir cins ismin özel isim olarak zihinlerde daha iyi kalacağını söyleyerek "Gökçeyazın"ın da anlamını karşılayan "Edebiyat" adını önerir. Bu adı Akif İnan da beğenir. Böylece uzun süren görüşmelerin sonunda derginin adı belirlenmiş olur (Eryarsoy, 2009: 87).

İstişareler sırasında ilk sayının aralık ayında çıkarılması fikri ağırlık kazanır. Fakat dergi aralık ayına yetişemez. Ocak ayına yetişmesi mümkündür. Öte yandan yazarlar, Hz. Muhammed'in gayrimüslimlere benzememe konusundaki hassasiyeti gereği Hıristiyanların yılbaşına denk düşen bir ayda dergiyi çıkartmayı uygun görmezler. Böylece derginin 1969 yılının şubat ayında yayın dünyasına adım atması kararlaştırılır. Nuri Pakdil, 1973'te yayımladığı *Biat* adlı eserinde, edebiyat dergisinin çıkış amacını şu sözlerle aktarmıştır:

"1969'da Mehmet Akif İnan, Rasim Özdenören, Erdem Bayazıt ile birlikte Edebiyat dergisini çıkarmaya karar verdiğimizde bizi bu girişime zorlayan etken askında tekti: Ülkü olarak batıcılığı seçmediğimizi, yalnızca yerli düşünceye ve bunun tüm değer yargılarına bağlı olduğumuzu söylemek. Bir ulusu, olumlu ya da olumsuz yönde oluşturan gücün, o ulusun edebiyatı olduğuna inanıyoruz... Çağdaş Türk edebiyatı, yerli düşüncenin kaynaklarına yönelinmeden, özgün eserler koyamamıştır ortaya. Son elli yılın özgün eserleri, yerli düşünceyle canlı bir alışverişe giren sanatçıların eserleridir. M. Akif İnan'ın denemeleri Rasim Özdenören'in hikâyeleri, denemeleri, Erdem Bayazıt'ın şiirleri; benim yazdıklarım, arkadaşlarımızın şiirleri, hikâyeleri, denemeleri; yani Edebiyat dergisi bütüncük, bu yaklaşım içinde değerlendirilmelidir. Birbirimize ters düşmek yok, bütünleme var birbirimizi." (Pakdil, 1973: 105).

Her ne kadar Nuri Pakdil, bu yazısında birlik ve beraberlik mesajı verse de böyle bir derginin çıkarılması Sezai Karakoç'u derin bir üzüntüye sevk eder. Usta şair, derginin çıkışını "kendisine karşı yapılmış bir hareket" olarak algılar ve büyük tepki gösterir. Karakoç, o günden sonra *Edebiyat* dergisinin kadrosuna bir daha dostluk göstermez. Hatta Özdenören'le de arasına mesafe koyar. *Edebiyat* dergisinin kuruluşunda yer alan sanatçılar yani Nuri Pakdil, Erdem Bayazıt, Rasim Özdenören ve M. Akif İnan büyük bir sevgiyle bağlandıkları üstatlarının tepkisine anlam veremezler. Aradaki kırgınlığın giderilmesi için başta Bayazıt olmak üzere her biri çeşitli teşebbüslerde bulunur. Fakat Karakoç, onların görüşme taleplerini kabul etmez.

Mehmet Nezir Eryarsoy'un *Gül Yetiştiren Adam: Rasim Özdenören* (2009) adlı çalışmasında işaret ettiği gibi *Edebiyat*, fikir ve sanat anlayışı olarak *Büyük Doğu* ve *Diriliş* dergilerinin geleneğini devam ettirir. Dergi, yönetim anlamında da bu dergilerin anlayışını sürdürür. Bir başka deyişle *Edebiyat*, amatör bir anlayışla idare edilir (Eryarsoy, 2009: 89). Dergi, para ve Nuri Pakdil'in hazırlığı varsa çıkar, aksi durumda tatile girer.

Edebiyat, önemli ölçüde Pakdil'in inisiyatifine bağlı olan bir yayındır. Pakdil, dergiyi eyleminin bir parçası olarak görür. *Edebiyat*, yazarın âdeta "düşünsel silahıdır" (Eryarsoy, 2009: 89). Derginin hem amatörce yönetilmesi hem de Pakdil'in dergiyi neredeyse tek başına sahiplenmesi bir süre sonra diğer kurucuları rahatsız etmeye başlar.

Edebiyat, yönetim anlayışındaki eksikliklere rağmen edebiyat camiasında kayda değer etkileri olan bir dergidir. Belki profesyonel bir anlayışla basılmaz, belki tiraj olarak binlerce satmaz; ancak edebiyat camiasındaki insanları yeni üslup arayışlarına, başkasını taklit etmeyi bırakma çabasına götürmesi bakımından etkili olur.

Bu hususlara ilaveten *Edebiyat*, Nuri Pakdil, Erdem Bayazıt, Rasim Özdenören ve diğerleri için kayda değer bir dergicilik deneyimine zemin olur. Zira kurucuların *Büyük Doğu* ve *Diriliş* gibi yayın organlarıyla olan münasebetleri, her ne kadar buralarda mesai sarf etseler de, nihayetinde yakın bir temastır ve derginin asıl yükü, lider konumunda olan şahsın omuzları üstüne binmiştir. *Edebiyat* ise ekip hâlinde topluca bir çalışma ile yayın hayatına başlamıştır (Turna, 2010: 112).

Her biri ağır birer vazife olan yayıncılık çalışmaları, ilk defa gerçek anlamda bir mesuliyet taşımaya mecbur olan bu genç kadroyu hakikaten zorlar. Yapılacak faaliyetleri programlama, çalışmaların taşıdığı önem sırasını ve önceliği planlı biçimde tertip edip bunu fiiliyata dökme ve düzenli bir şekilde yazma alışkanlığını edinme onların en büyük kazançları olur (Turna, 2010: 112).

Nuri Pakdil, Erdem Bayazıt, Cahit Zarifoğlu, Akif İnan ve Özdenören kardeşlere estetik ve biçim konularında da model olur. Titizliğiyle meşhur olan

yazar, bir koliyi ya da abonelerine göndereceği bir kitabı bile özenle paketlemekte, zarfların üstündeki yazı karakterine ve düzgünlüğüne son derece itina göstermekte, bilhassa derginin mizanpajına ve kâğıt kalitesine fazlasıyla önem vermektedir. Ayrıca kendi yazısını kaleme alırken de büyük bir dikkat sarf etmektedir.

Edebiyat, o günlerde her ne kadar bir kadro hareketi olarak görülmüşse de bugün “Pakdil’in Dergisi” olarak anılmaktadır. Özellikle ilk dönemlerde derginin yeni sayısının çıkması, Pakdil’in şahsi ürünlerini tamamlamasına bağlıdır. Dergi, eğer Pakdil’in yazısı hazır değilse çıkarılmaz. Bir başka ifadeyle *Edebiyat*, zaman içerisinde tıpkı kendinden evvelkilerde olduğu gibi tek bir şahsın merkezinde odaklanan bir yayın organı hâline gelir. Pakdil, kendini hazır hissettiği ve yazılarını tamamladığı vakitlerde ekibin diğer üyelerinden yazılarını hemen vermelerini istemekte, derginin yayın akışını bu minval üzere tayin etmektedir (Turna, 2010: 116).

Büyük Doğu ile *Diriliş*’in sanat ve edebiyata bakışıyla beslenen *Edebiyat*, o dönemin ilgi gören, dahası ses getiren dergilerinden biri olmayı başarır (Uysal, 2011: 17). Ancak 1975 yılı birtakım olumsuzlukların cereyan ettiği bir zaman dilimi olur. Rasim Özdenören ve arkadaşları ile Nuri Pakdil’in araları açılır. İlişkilerin zayıfladığı fark edilmektedir (Çiftçi, 2008: 88). Bu küskünlükten ziyadesiyle etkilenen Erdem Bayazıt, Ankara’yı terk ederek Kahramanmaraş’a yerleşir. Rasim Özdenören’in Karakoç’la devam ettirdiği samimiyet ve kardeşlik havası da bozulmuştur. Dostlukların bozulması, dergilerin ve dergileri besleyen kalemlerin susmasına neden olur. İdris Nebi Uysal’ın işaret ettiği gibi (2011: 17) bu suskunluk aslında yeni bir arayışın ve başlangıcın habercisidir.

1969 yılının ekim ayında *Diriliş* dergisi, “üçüncü yayın dönemi” üst başlığıyla tekrar çıkmaya başlar. Bu, *Edebiyat* ekibinin beklemediği bir gelişmedir. Karakoç, *Edebiyat* ekibine kırgın olduğu için dergiyi başka bir kadroyla çıkarmaktadır. Öte yandan *Edebiyat* dergisi tatildedir. Bu dergi, Rasim Özdenören, Alâeddin Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt ve M. Akif İnan için bir ocak olmuştur. Bununla beraber anılan sanatçılar, artık kendi dergilerini çıkarabilecek olgunluğa eriştikleri kanaatindedirler. Bundan dolayı yeni arayışlara girerler (Sürgit, 2014: 16).

3. *Mavera* Dergisinin Kuruluşu

Mavera’yı kuran şair ve yazarlar, daha önce Sezai Karakoç’un *Diriliş* dergisinde yazmışlar, Nuri Pakdil’le birlikte *Edebiyat*’ı kurmuşlardır. Bu yayın organları sayesinde yayıncılık konusunda büyük tecrübeler kazanmışlardır. Nazif Gürdoğan, *Mavera*’nın temellerinin *Büyük Doğu*, *Diriliş* ve *Edebiyat* dergilerinde atıldığını bir yazısında şu sözlerle ifade eder: “*Karakoç, Pakdil ve Necip Fazıl kendilerinden hiçbir zaman mezun olunamayan birer üniversite olmuşlardır. Maverâ ekibi bu üç çizgiyi takip etti.*” (Gürdoğan, 2007: 12).

Cahit Zarifoğlu, kendisinin ve arkadaşlarının yetişmesinde Sezai Karakoç'un ne ölçüde katkı sağladığını şu sözlerle aktarır: “*Ağabeyin sohbetlerinden ve yazdıklarından çok şeyler öğrendik. Her anlamda bizim hocamızdı. Yetişmemizde çok büyük faydası oldu.*” (Zarifoğlu, 1986: 5) Kısacası Sezai Karakoç, onlar için iyi bir muallim olmuştur. Dünya görüşlerinin şekillenmesi ve medeniyet anlayışlarının olgunlaşması, Karakoç vasıtasıyla mümkün olmuştur (Yorulmaz, 2012b: 63).

Üstelik Cahit Zarifoğlu, Rasim Özdenören ve Erdem Bayazıt'ın edebî ürünleri hakkındaki ilk eleştiri yazıları *Diriliş* 'te çıkmıştır (Özbahçe, 2009: 99). Rasim Özdenören, her iki üstadın, kendisinin ve arkadaşlarının ürünlerine karışmadığını belirtir. Bununla birlikte bu yayınların “uzun bir tatil dönemine” girmesi karşısında çaresiz kalırlar. Bu hadise, devamlı yazma arzusuyla dolu olan edebiyatçıların kendilerini kısıtlanmış hissetmelerine yol açar. Oysa söylenecek sözler vardır (Turna, 2010: 118). Ayrıca her iki dergiye de “kendi malları” gözüyle bakmakla beraber yazarken kendilerini “kısıtlanmış” hissetmektedirler. Kurdukları bir cümlenin, kullandıkları bir kelimenin nasıl karşılanacağı konusunda sürekli endişe içinde olmuşlar, bunun doğal sonucu olarak kendi kendilerine “sansür” uygulamak zorunda kalmışlardır (Özdenören, 1985: 4).

Büyük Doğu, *Diriliş* ve *Edebiyat* onlar için büyük bir tecrübe olmuştur. Bu tecrübelerden müştereken öğrendikleri bir husus vardır, o da şudur: Bu dergilerin her biri, koro yapma iddiasıyla ve iştiyakıyla ortaya çıkmış olmalarına rağmen hep solo olarak kalmışlardır. Örneğin *Büyük Doğu*, Necip Fazıl teşebbüs ettiği sürece neşredilmiştir. Onun teşebbüsü herhangi bir nedenden dolayı akîm kaldığı anda (şairin hapisaneye girmesi gibi) çalışmalar durdurulmuştur. Bu kaderi *Diriliş* de paylaşmıştır. Sezai Karakoç kedisini geriye çektiği zamanlarda dergiyi tatil etmiştir (Özdenören, 2000: 63).

Edebiyat ise Nuri Pakdil arzu ettiği sürece yayımlanmıştır. Yazar, derginin yayımını sık sık durdurmuştur. Pakdil, kendi yazısını tamamladığında “*Beyler, yarın derginin yazılarını matbaaya veriyorum, herkes yazısını getirsin*” talimatını vermiştir. Diğer zamanlarda Rasim Özdenören ve arkadaşları “*Abi, yazılarımız hazır, ne emredersiniz?*” diye sorduğunda “*Dahaca, dahaca*” demiş ve kendi yazısını tamamlayıncaya kadar yeni sayıyı çıkarmayı ertelemiştir. Rasim Özdenören, bu hususla bağlantılı olarak bir söyleşisinde, *Büyük Doğu*, *Diriliş* ve *Edebiyat* gibi dergilerin “kişisel olma kaderini parçalayamadıklarını” vurgular (Özdenören, 2000: 63).

Özdenören, dostlarıyla birlikte *Büyük Doğu* ekolünden geldiklerini kabul eder. Ekip, *Büyük Doğu*'nun son dönemlerine yetişmiş, mutfağına girerek katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte Özdenören, bu yayın organını düzenli yazma manasında kendi dergisi olarak görmemektedir. Zira Necip Fazıl Kısakürek'in, dolayısıyla *Büyük Doğu*'nun üslubu ve yaklaşım tarzı ile

kendisinininki aynı değildir. Genel anlamda İslamî prensipler etrafında birleşmektedirler. Özdenören, bu meseleyi şu sözlerle izah eder:

“Onun ekolünden geliyor veya öyle görünüyor olmak ayrı bir şey, bir derginin yazı kadrosunda yer almak ayrı bir şey... Biz Büyük Doğu dergisinin son dönemlerine yetiştik. Üstadın bizden yazı talebi üzerine de “el-emr fevka’l-edep” fehvasınca (Emir, edepten öncedir hükmünce) oraya yazı gönderdik. Ne var ki –özellikle kendi adıma konuşuyorum- Büyük Doğu hiçbir zaman bizim yazma ortamımıza açık duran bir dergi değildi. Ya da şöyle söyleyeyim; belki açıktı ama ben orada yazmaya açık birisi değildim. Çünkü Büyük Doğu dergisinin üslubu da tutumu da farklıydı. Evet, herkesin o ekolden geldiğimize yönelik telakkilerine ben de iştirak ediyor ve evet, o ekolden geliyoruz diyorum. Aramızda bazı fikir farklılıkları olmasına rağmen genel anlamda İslami müşterekler etrafında birleşiyorduk.” (Özdenören, 2012b: 22-23).

Mavera’ya ihtiyaç duyulmasının asıl sebebini, şahıs merkezli olmayan bir dergi ortaya koymak fikri oluşturur (Turna, 2010: 117). Zira bir kişiye değil kendisini çıkaran yazarlara ve sanatçılara göre şekil alacak, bu kadronun hep beraber verdiği kararlarla yürüyecek “yeni ve geniş oylumlu” bir topluluk dergisi yayımlanması amaçlanır.

Yıllarını yazıp çizerek geçirmiş, liseden beri birbirlerinden ayrılmamış bu arkadaşların yazı ve şiirden ayrılmamaları ne kadar doğalsa, bunları yayımlamadan duramamaları da o kadar doğaldır. Bunlara ilaveten ülkenin içinde bulunduğu koşullar da gençleri sağduyuya davet edecek nitelikli bir dergi çıkarmayı gerektirmektedir. Zira 1970’li yılların ikinci yarısı, gençlik için tehlikelerle dolu bir dönemdir. Türkiye çok zor ve kritik günlerden geçmektedir. Fikir hareketleri, sağ-sol kavgası, özellikle de anarşi ve terör kol gezmektedir. Öğrenci kavgaları nedeniyle üniversitelerin açık olduğu süreler, kapalı bulunduğu süreden daha az hâle gelmektedir. Gazete ve televizyon haberlerine göre, Türkiye genelinde her gün beş-on öğrenci, siyasi kavgalarda hayatını yitirmektedir (Tuna, 2003).

Kısacası bu yıllarda okullar ve sokaklar teröre teslim olmuş, insan hayatı değersizleşmiş, toplumun huzur ve güveni kalmamış, siyaset iflas etmiştir. Bu nedenle Türkiye’nin muhtelif yerlerinden Ankara’ya gelip giden dostlar, bir dergi ihtiyacından bahsetmektedir (Özdenören, 2012b: 23). Yaşanan süreç, bu arkadaş grubunu yeni arayış ve projelere iter. Yapılan istişareler neticesinde 1976 yılından itibaren bir dergi çıkarılması gerektiği fikri ağırlık kazanmaya başlar.

Edebiyat dergisinden kopan Erdem Bayazıt, Rasim Özdenören, Alâeddin Özdenören, Cahit Zarifoğlu ve Akif İnan bu yeni derginin disiplinli ama tek kişinin sesi olmayan bir çizgide ilerlemesini ve gelişmesini isterler. Hatta Rasim Özdenören, kendisinin ve arkadaşlarının isimlerinin kurucu olarak bile görünmemesini teklif eder. Bu işi hakkıyla yapacak gençlerin, *Mavera*’nın

editörü ve yazı işleri müdürü olmasını ve kendilerinden yazı talep etmesini daha doğru bulur. “Daha sağlıklı bir yapılanma içinde” bir editörün emrinde çalışmaya razıdır. Bu düşünceyle Osman Sarı, Nabi Avcı, İsmail Kılıoğlu ve Ahmet Kot’a teklif götürür (Özdenören, 2012b: 25). Özdenören, bu isimlere, “Gelin arkadaşlar, bu dergiyi sizler çıkartın ve bizlerden yazı isteyin. Biz bu derginin yazarı olarak bir görev ifâ edelim” der (Özdenören, 2000: 63). Fakat gençler onun bu teklifini kabul etmezler.

“Arayışımız şuydu: Bir yazı işleri müdürü bulalım, bir editör bulalım, o editör dergiyi bizim dışımızda çıkartsın, bizden de yazı istesin. “Biz derginin editörü olarak, yazı işleri sorumlusu olarak görev almayalım, biz derginin yazarı olarak dergiyle irtibat halinde olalım” dedik. Ama bunu da her zaman gerçekleştiremedik; çoğu zaman oraya gelen arkadaşlar bizim bu niyetimizi çok da fazla kavrayamadılar” (Özdenören, 2012a: 51).

Derginin çıkarılmasındaki etkenlerden ilki, bahsedildiği gibi kaleme alınan ürünlerin değerlendirilmek istenmesidir. Diğerleri ise şahıs merkezli olmayan bir yayın organı çıkarmak arzusudur. Yeni derginin “bir şahsa göre değil, bir ekibe göre şekil alma[sı]”, kimsenin tekelinde olmaması gerektiği dile getirilir. Bu dergi, bir “ekip ruhuyla” vücut bulmalıdır (Eryarsoy, 2009: 118-119). Sanatçılar, “Biz öyle bir dergi çıkaralım ki bunun sahibi cemaat olsun, millet olsun” derler (Bayazıt, 2009: 265). Bu edebiyat yayınında, patronaj gibi bir durum kesinlikle söz konusu olmamalıdır. Bilakis bir ocak, bir edebiyat tekkesi olmalıdır.

1975 yılının haziran ayında Cahit Zarifoğlu, Kıbrıs’taki askerliğini bitirir ve Ankara’ya gelir. Rasim Özdenören ona başkentte kalmayı teklif eder. Şair bu teklifi kabul eder. Aynı yıl Ankara’ya yerleşen kişilerden biri de Alâeddin Özdenören’dir. Şair İstanbul, Maraş, Çorum ve Mersin’de öğretmenlik yaptıktan sonra başkentte bulunan Gazi Eğitim Enstitüsü’nde çalışmaya başlar. Nazif Gürdoğan da Erzurum Atatürk Üniversitesi’nden, Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi’ne geçmiştir. O da arkadaşlarına destek vermektedir. Bu sıralarda Ankara’da olmayan tek kişi hâlâ Maraş’ta olan Erdem Bayazıt’tır (Eryarsoy, 2009: 107-108).

Erdem Bayazıt, kısa bir süre önce İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuarı’nın kuruluş günlerinde genel sekreterlik vazifesine getirilmiştir. Fakat buradaki memuriyeti uzun sürmemiştir. Çünkü sanatçı, beşinci dereceden devlet memuru maaşı ile İstanbul’da ailesiyle birlikte kalabileceği uygun şartlarda kiralık bir ev bulamamıştır. Bu sebepten ötürü dört ay sonra memuriyetini Ankara’ya aldırarak Rasim Özdenören’in evinde kalmaya başlamıştır. Sanayi Bakanlığı’nda İnsan Gücü Eğitim Daire Başkan Yardımcılığı pozisyonunda çalışırken maddi imkânsızlıklar peşini bırakmamıştır. Ev bulamadığı için dokuz aydan beri ailesinden ayrı yaşamak zorunda kalan Bayazıt, Ankara’daki memuriyetinden istifa etmiş ve serbest

çalışmak üzere 1976 yılının temmuz ayında tekrar Maraş'a ailesinin yanına dönmüştür. Yine de zaman zaman Ankara'ya gelerek dostlarını ziyaret etmektedir (Turna, 2010: 115).

Mavera'nın çıkması için ilk fikir Rasim Özdenören ile Cahit Zarifoğlu'ndan gelir. Ankara'da bulunan Akif İnan, Nazif Gürdoğan, Alâeddin Özdenören, Bahri Zengin ve Hasan Seyithanoğlu, ikilinin bu fikrini pek makul ve zamanı itibariyle isabetli bulurlar. Çünkü dergicilik işinde belirli bir kademeye geldiklerinin farkındadırlar. Bilhassa *Edebiyat*'ta edindikleri tecrübeler, kuracakları derginin en büyük sermayesi olacaktır. Bayazıt'ın Ankara'ya geliş gidişleri esnasında konu ona da açılır.

Anılan isimler sık sık Rasim Özdenören'in Bülbülderesi Caddesi'ndeki evinde bir araya gelerek yeni bir dergi çıkarma planı yaparlar. Erdem Bayazıt da iki ayda bir Ankara'daki bu toplantılara katılır. Toplananlar; Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Mehmet Akif İnan, Erdem Bayazıt, Alâeddin Özdenören, Ersin Nazif Gürdoğan, Bahri Zengin ve Hasan Seyithanoğlu'dan oluşan bir ekiptir. Kültür ve medeniyet insanı olan Fethi Gemuhluoğlu, dergiyi çıkarma konusunda onları "hararetle teşvik e[denler]" arasındadır (Özdenören, 1985: 4). Rutin hâle gelen bu toplantılar sayesinde dergi ve yayınevi fikri iyice olgunlaşır.

Zaman içinde ortaya atılan bu proje şekillenmeye başlar. İlk etapta bir dergi kurulacaktır; bunu dergiyi ve diğer yayınları pazarlayacak bir kitabevi takip edecektir. Yapılacak faaliyetlerde kurumsallaşmaya dikkat edilecektir. Zira dergi yayıncılığının aynı zamanda ekonomik bir boyutu da vardır. Ayrıca bütün bu hamlelerde "profesyonel bir düşünce tarzı" güdülecektir (Turna, 2010: 118-119).

Ne var ki içlerinden biri müteşebbis olarak işin başına geçmeye cesaret edememektedir. Erdem Bayazıt hariç hepsi devletin çeşitli birimlerinde memurdur. Üstelik bu iş için gerekli sermayeden ve bol vakitten de mahrumdurlar. (Turna, 2010: 118-119). Buna rağmen umutlarını kesmeyerek hayalini kurdukları dergi hakkında planlar yaparlar. Onların bu durumları için hane halkı başta olmak üzere çevre, "Sadece bol bol konuşuyorlar" yorumunu yapar (Yorulmaz, 2012a: 209).

Bunca desteğe rağmen Rasim Özdenören ihtiyatlı davranmaktan yanadır. Ayağını yere sağlam basan kişiliği ile arkadaşlarına bazı şartlar koşar:

"Dergiyi çıkartmamız için öncelikle bir büromuzun olması lazım. Bu iş daha önce olduğu gibi evden yürütülmemelidir. Bir de finans sorununu çözmeliyiz, hiçbirimizde dergiyi çıkarabilecek bir para yok. Herkes de en az altı aylık yazı hazırlamalıdır." (Eryarsoy, 2009: 121).

Ekibin tecrübeleri, bir dergi çıkartmaya karar verilmesi durumunda öncelikle işe, "uygun bir mekân" bulmakla başlamak gerektiğini göstermektedir. Bu mekân, şehrin içinde ve herkesin gelip gitmesine müsait bir

nitelikte olmalıdır (Özdenören, 2012b: 23). Ayrıca Rasim Özdenören, herkesin altı aylık, dolayısıyla altı sayılık yazısını peşin olarak vermesini talep edecektir. Bunlar hazır olmadığında diğer dergilerin düştüğü pozisyona düşme tehlikesi mevcuttur.

Mavera'nın takipçisi olduğu dergilerin yayın hayatı, patronlarının ya paralarının ya da yayımlayacakları yazıların hazır olup olmamasına bağlıdır. Para olduğu sürece dergi çalışmalarına devam eder, para veya yazı tükenince dergi tatile girer. Bu engeller aşılmca yeniden yayımlanır. Mavracılar, çıkaracakları derginin aynı sorunları yaşamaması gerektiğine inanırlar. Bu dergi, “her ayın birinde müşterisinin emrine hazır olmalı[dır]”. Okuyucu ister abone olarak ister tek tek satın alarak Hakkâri'deki yahut İstanbul'daki kitapçıda dergisine kolaylıkla ulaşabilmelidir (Özdenören, 2012b: 23).

Dergi böyle bir neşve ile yola koyulur. Ekibin en önde koşan üyesi Cahit Zarifoğlu'nun müteşebbisliği olayların hızlı gelişmesine yol açar. Öncelikle büro sorunu çözüme kavuşur. Şairin hemşehrisi olan Saim Altunbaş, Kızılay'da Bayındır Sokak 30/C numaralı dükkânda halı ticareti yapmaktadır. Mavracılar vakit dara düştüğü zaman namazlarını burada eda etmektedirler. Bir sohbet sırasında onların dergi kurma niyetinden haberdar olan Altunbaş, Zarifoğlu'na, halı işini bırakıp traktör romorku imalatına başlayacağını, Kızılay'daki on beş-yirmi metrekairelik dükkânını isterlerse kullanabileceklerini söyler. Ekip, konuyu istişare etmek üzere tekrar toplanır ve böyle bir derginin çıkarılmasına gerçekten ihtiyaç olup olmadığını müzakere eder (Özdenören, 2012b: 23). Olumlu bir kanaat hâsıl olunca Cahit Zarifoğlu hızla hareket eder ve “AKABE KİTAP-YAYINEVİ” diye bir tabela yazdırır.

Bir anda yaşanan bu gelişme herkesin heyecanlanmasına vesile olur. Büro meselesi halledilmiştir. Artık mesele gelip paraya dayanır. Oysa kimsenin cebinde para yoktur. Kira bedelini ödeyebilmek için herkes seferber olur. Sekiz kişilik müteşebbis kadrosu vakit geçirmeden seferberlik ilan eder ve gerçekleştirmek istedikleri hareket için para tedarik etmeye çalışır (Turna, 2010: 119). “Kimi eşinin bileziklerini, kimi maaşını, kimi emekli sandığından aldığı borç paraları” ortaya koyar (Bayazıt, 1985: 13). Rasim Özdenören, “*Benim Maraş'tan kayınpederimden aldığım bazı eşyaların taksitleri var. Ben de bugünden itibaren ona hakkını helal et diyeceğim. Benim de böyle bir katkı olabilir*” der. Zarifoğlu'nun o an için yapabileceği maddi bir katkı yoktur. Buna rağmen tanışık olduğu milletvekili Reşat Aksoy'la görüşür. Dergiden söz eder ve ondan kendilerine yardım etmesini rica eder. Aksoy, kuruculara on bin lira verir. Bu miktar, o tarihte derginin iki sayısını çıkarabilecek kadar önemli bir paradır (Eryarsoy, 2009: 121). “Geriye üç nalla bir atı bulmak kalmıştır”.

Ekip üyeleri, Sezai Karakoç ile Nuri Pakdil'i bu yeni gelişmelerden haberdar etme ihtiyacını hissetmezler. Zira ikisinin de dergi çıkarıp çıkarmayacağını tahmin edecek durumdadırlar. Karakoç, daha önce Nuri Pakdil

ile Erdem Bayazıt'a, *Diriliş*'i bir daha yayımlamayacağını söylemiştir. Zaten 1969'da *Edebiyat* dergisinin çıkarılmasına da üstadın bu beyanı üzerine karar verilmiştir. Özdenören ile arkadaşları, o günleri yeniden canlandırmanın "yolları ayırmak" anlamına geleceği kanısındadırlar. Buna ek olarak Ankara'da memur olan bu edebiyatçılar, İstanbul'a yerleşen Karakoç'la yeterince görüşmemektedirler. Nuri Pakdil de ortalıktan çekilmiştir. Onunla da çok seyrek olarak konuşabilmektedirler (Özdenören, 2012b: 23-24).

Sıra dergiye isim koymaya gelmiştir. Bu çerçevede ilk teklif Rasim Özdenören'den gelir. Usta öykücü, derginin isminin "Sözler" olmasını önerir. Arkadaşları bu isme sıcak bakar. O yıllarda grafik sanatlarında kullanılan Letraset marka, içlerinde hazır harf karakterlerini barındıran tabakalar revaçtadır. Bu tabakalardan derginin isminin yazılacağı yazı karakterleri seçilmektedir. Ahmet Kot ile Nabi Avcı, Eskişehir'den gelerek klişe, antetli kağıt ve zarf yaptırma çalışmalarına başlarlar (Yorulmaz, 2012b: 61-62). Ahmet Kot, yazacağı kelimenin "Sözler" olduğunu öğrenince İstanbul'da bu isimde bir yayınevi olduğunu söyleyerek Özdenören'i uyarır. Yazar, önce bunun ticari açıdan bir sorun teşkil etmeyeceğini düşünür. Zira bu yayınevleri farklı kentlerde faaliyet gösterecektir. Ne var ki söz konusu yayınevi Türkiye çapında yayın yapmaktadır. Kendileri de dünya çapında bir dergi ve yayınevi kurmayı hedeflemektedir. Bu amacı güden bir ekibin risk alarak dergi isminde karışıklığa meydan vermesi uygun olmayacaktır. Üstelik isim benzerliğinin fikir benzerliği şeklinde telakki edilme tehlikesi de mevcuttur. Bu durumun olumsuz sonuçlar doğurması mümkündür (Özdenören, 2012b: 24).

Özdenören hızlıca düşünür ve "Mavera" ismini bulur. Esasen bu, 1969 yılında *Edebiyat* dergisi için önerilen isimlerden biridir. Nuri Pakdil o vakit bu teklifi olumlu karşılamamıştır. Fakat şimdi Özdenören'in bu ismi arkadaşlarıyla istişare edecek zamanı yoktur. Dergiye baskıya yetiştireceği için acele etmesi gerekmektedir. Aynı zamanda bunun dostlar arasında mesele teşkil etmeyeceğini de bilmektedir (Eryarsoy, 2009: 122). Bu yüzden Kot'u arayarak "Mavera" isminin yazdırılmasını sağlar. Böylece "Mavera" kelimesi 1976'da başka bir dergiye isim olur.

Bu sırada Erdem Bayazıt, Kahramanmaraş'tadır. Zarifoğlu, Ankara'ya son gelişinde ondan Ankara Valiliği'ne hitaben bir dilekçe yazmasını istemiştir. Bu metinde "*Mavera, aylık edebiyat dergisini çıkarıyoruz, bilginize arz ederiz*" bilgisi yer almaktadır. Zarifoğlu, önceden imzalanmış bu dilekçenin altına "Bayındır Sokak 30/C Kızılay-Ankara" adresini ilave ederek valilikteki resmî prosedürü halletmiş olur (Bayazıt, 1985: 13). Bayazıt, bir sonraki Ankara ziyaretinde sürprizlerle karşılaşır: *Mavera*'nın ilk sayısının çıktığını, Akabe ve Akabe 2 dükkânlarının açıldığını hayret ve memnuniyet içerisinde görür (Bayazıt, 1985: 13).

Dergi 1976 yılının aralık ayında ilk sayısını yayımlayarak edebiyat dünyasındaki yerini alır. *Mavera*'nın ocak ayında değil de aralıkta yayın hayatına atılmasının nedeni, *Edebiyat* dergisinin şubat ayında çıkmasıyla aynıdır. Yani *Mavera* da tıpkı *Edebiyat* dergisi gibi Hıristiyanlara benzememek için ocak ayında çıkmamıştır (Eryarsoy, 2009: 122).

Derginin dağıtım, pazarlama, muhasebe ve abone işlerini Cahit Zarifoğlu üstlenir. Yazıların tashihi, derlenmesi, sıralanması, matbaaya verilmesi ise Rasim Özdenören'e kalır. Ekip bu günlerde bir yandan canla başla çalışır, diğer yandan kendilerine katılabilecek yeni eleman arayışına girer. Bayındır Sokak'taki büro, birkaç gün içinde "bir uğrak yeri" haline gelir (Özdenören, 1985: 5).

Akabe Kitabevi'nin kurulması da bu sıralarda gerçekleşir. Esasen bu fikir, derginin planlandığı ilk günlerden beri zihinlerde yer etmiştir. Bununla birlikte elverişli bir dükkân bulmak kolay değildir. Derginin çıkışından sonra Ankara Belediyesi'ne ait olan ve ağırlıklı olarak kitap satan Zafer Pasajı'nda sekiz metrekaarelik bir kitapçı dükkânının devredildiği duyulur. Bu haber heyecanla karşılanır. Fakat elde hiç nakit para kalmamıştır. Bu sorun Ersin Nazif Gürdoğan'ın jestiyle halledilir. Gürdoğan, İzmir'de üye olduğu kooperatifteki arsa hissesini telefonla "yok pahasına" satar. Böylelikle dükkânın 110 bin liralık hava parası temin edilmiş olur (Bayazıt, 1985: 13). Cahit Zarifoğlu ile Rasim Özdenören, kendi kitabevlerine sahip olmalarının ekip için "gurur kaynağı" olduğunu dile getirirler (Özdenören, 1985: 6).

"Senet sepet bono borç derken" bir anda iki dükkân birden ortaya çıkar. Nuri Pakdil'in "*Kızılay'da bir kitabevi açmak, bir üniversite açmak kadar önemlidir*" dediği yıllarda olur bu (Gürdoğan, 2003: 216). Buna ek olarak Altunbaş ile ortakları, Bayındır Sokak 50/1'deki yazıhanelerini de Maveracılar ile paylaşırlar. Dört odadan ibaret olan bu dairenin iki odası derginin idarehanesi olarak kullanılır (Bayazıt, 1985: 14).

Derginin 52 sayfadan oluşan ilk sayısının son sayfalarında "Çeşitlemeler" üst başlığı altında "MAVERA" başlıklı küçük bir yazı yer alır. Cahit Zarifoğlu imzalı bu yazıda, yeni yayımlanan her derginin, niçin çıktığını izah eden bir başyazıya yer ayırdığı hatırlatılır. *Mavera*'nın ilk sayısında bu tür bir yazı göze çarpmamaktadır. Bununla beraber "ne kadar yok olsa da yine de vardır". Kurucularının bir araya gelerek heyecanlı ve canlı söyleşiler yaptıkları odalarda kalmış olsa bile hepsinin sonunda derginin çıkışını gerçekleştiren bir "karar ve kanaat müşterekliğinin özeti" vardır. İşte bu özet, "derginin niçin çıkıyoruz[udur]" (45).

Zarifoğlu, derginin "müthiş öyküsü[nü]" aktarmak için yeterli zaman ve boşluğa sahip olmadığını belirtir. *Mavera*'nın çıkış hazırlıkları sürerken dost, tanıdık ve ilgililere "bir mektup" yollamışlardır. Şair, mektubun hangi kalemden çıktığını ifşa etmez; yalnızca "içimizden birinin kaleme aldığı mektup" demekle

yetinir. Ayrıca mektubu bütünüyle alıntılar ve okuyucuyu, “derginin çıkış amacı ile üstlendiği misyon[u]” açıklayan şu satırlar üzerinde düşünmeye davet eder:

“Sayın.....

Arkadaş,

MAVERA adında yeni bir aylık edebiyat dergisi çıkarmanın hazırlığı içindeyiz.

Önce adımızı açıklayalım: MAVERA. Yani öte, yani bir şeyin ötesinde bulunan, Frenkçe deyimiyile transandant (transcendent). Bu kelimenin türevi olan MAVERAİ ise, öteye mensup, öteki âlemle ilgili, deney üstü, tabiatın üstün, fizik ötesi gibi anlamlara gelir. Bu kelime, ayrıca, bilginin deneysel (empirik) olmayıp sezgisel (intuitif) olduğunu ifade eden bir görüşü de kapsamına alır. Dolayısıyla felsefi anlamda, bütün insan bilgilerinin kaynağının Allah olduğu görüşüne işaret eder. Bütün bu anlamlarıyla MAVERA, edebiyat anlayışımızı oldukça geniş boyutlar içinde özetleyen bir kelimedir.

Biz edebiyatı, amacı kendisinden ibaret kalan bir çalışma alanı olarak görmüyoruz. Tarihte hiçbir uygarlık, ilkin bir edebiyat hazırlığı geçirmeden, yani kelimayı eğitimini tamamlamadan, düşünce söze, söz de eyleme dönüşmeden var olma ortamına kavuşmamıştır. Her uygarlık kendi değer yargılarının, erdem anlayışının ilkin yerleşmesini, sonra da yayılmasını ve yaygınlaşmasını edebiyatın aracılığına borçludur.

Bu gerçekten hareketle edebiyat çalışmalarımıza bir hız ve yoğunluk verme zorunluluğunu duymaktayız. MAVERA, bu zorunluluğun bir ifadesi olarak çıkıyor. Son birkaç on yıldır çok büyük aşamalardan geçerek bugün reddi mümkün olmayan yeni bir düzeye ulaşan yerli düşüncemizin edebiyatına yeni açılımlar getirmek dileğini taşıyor.

MAVERA bir yaşam biçimi halinde öz uygarlığımızı yeniden yürürlüğe koyma davasını güdenlerin, edebiyat alanındaki bir buluşma yeridir.

Selam üstünüze olsun.” (1976: 45-46).

Aslında imzasız olarak yayımlanan bu bildirgeyi yazma görevini arkadaşları Rasim Özdenören’e vermiştir. Cahit Zarifoğlu, Özdenören’in “manifesto” anlamında yazdığı bu mektubu, öykücü dostunun ismiyle neşretmek ister. Fakat ekibin geride kalanları buna itiraz ederler. Sonuçta mektubun “Mavera” imzasıyla yayımlanmasına karar verilir. Buna rağmen mektubun Özdenören tarafından kaleme alındığı ağızdan ağıza yayılır, hatta Ahmet Kabaklı’nın kulağına kadar gider. Yazar, *Türk Edebiyatı* isimli eserinin dördüncü cildinde, bu mektubu Rasim Özdenören imzasıyla yayımlar (2008: 676). Mektup bu şekilde yayımlanınca “iş açığa çıkmış ol[ur]” (Özdenören, 2012b: 25).

Bu ilk mektup, hem dergiyi tanımakta hem de bir anlamda yayın ilkelerini açıklamaktadır. Mustafa Karaosmanoğlu, “Akıncı Beylerin Kalem Kasrı” başlıklı yazısında (Karaosmanoğlu, 2011: 339-345) “Mavera” kelimesini, bir

Müslümanın İslami kültür dairesi içinde kendini daha iyi tanımlayıp daha sağlam bir yere oturtması ve kavramsal dünyasını dış dünyaya açması bakımından “en elverişli kelimelerden biri” diye nitelendirir.

Rasim Özdenören’e göre edebiyat, önce kendine bir şeyler anlatıp içselleştirmeye yarar. Sonra da bir medeniyetin ”meydan okuyucu” dili hâline gelir. Her medeniyet bir ihtiyaçtan doğar ve bu ihtiyaçların üzerinde yükselir. Medeniyet, kültürün bütün hamlelerini dışa dönük bir hamleyle bir tür maddi meydan okumaya dönüştürür. İslam medeniyeti, Batı medeniyetiyle ikinci karşılaşmasında kültürel desteğin eksikliğiyle bir mağlubiyet yaşamıştır. Bundan doğan sorunları ortadan kaldırmak için kültürel kalkınma şarttır. Bu da ilk aşamada edebiyat alanından başlamalıdır. Yazara göre artık bu hamlenin yapılması için şartlar olgulaşmış ve ortaya çıkmanın zamanı gelmiştir. Yerli düşünce birikimi, artık kendini dergiye dönüştürme noktasına gelmiştir. Bunun adı da o günkü şartlarda *Mavera*’dır.

Bu bildirmede göze çarpan en önemli unsur, “yerlilik vurgusudur”. Öz medeniyetimizin yeniden hayata geçmesi için ayağa kalkılmıştır. Karaosmanoğlu, yukarıdaki mektubun söylemine de dikkat çeker. Ona göre Özdenören, “karşıdakini ajite etmeyen, kendi yolunda gitmeyi birincil amaç hâline getiren, Anadolu evladının bütün vakarını kuşatan bir söylem” benimsemiştir. Buna ilave olarak burada “kendi olmaklığı diğer her şeyin üstünde gören” bir tavır göze çarpmaktadır. Karaosmanoğlu, yazarın, kurulu evrende kendi varlığını oturtması ve gelişip serpilebilmek amacıyla kendisine yer açması için bu tavra ihtiyaç duyduğu görüşündedir:

“Elbette kurulu evrende kendi varlığını bir yere oturtmak için bir şeylerin öteye doğru devinmesi, yeni oluşmakta olana yer açması gerekli, bu olmadan yeni bir oluşumun gelişip serpilmesi mümkün değil. Gelişip serpilemek ve bunu hem kendine, hem de başkasına anlatmak o kadar kolay olmasa gerek. Bir kere öğretti olarak başkalarından hem farkını ortaya koyacaksın ve hem de bunu başkalarını incitmeden yapabilecek bir dil geliştireceksin.” (Karaosmanoğlu, 2011: 345).

Mavera, okuyucuyla buluştuğunda ilgiyle karşılanır. Sadece Ankara’daki Zafer Pasajı’nda bulunan kitapçılarda 400 adet satılır. Derginin yayına başlamasına Sezai Karakoç belirgin bir tepki göstermez. Öte yandan Nuri Pakdil, bu hadiseyi, Karakoç’un, *Edebiyat* dergisinin çıkışına gösterdiği tepkiyle karşılar. Yazar, *Mavera*’yı, “*Edebiyat*’tan bir kopuş” olarak değerlendirir. Ona göre *Edebiyat*’ın kısa süreli duraklaması, başka bir dergi faaliyetine yönelmek için bir fırsat olarak telakki edilmemelidir (Eryarsoy, 2009: 123). *Mavera*’nın çıkışı ile gerek yazı ve kısmen buna bağlı olan yayın politikası yönünden ve gerekse mali yönden olumsuz etkilenen Pakdil, madden ve manen yıpratıldığını düşünerek bu isimlerle önceden zayıflamış olan ilişkisini tamamen keser (Turna, 2010: 118).

İlk sayılarından itibaren farklı yerlerden *Mavera*'nın yönetim merkezine takdir dolu mektuplar ve övgüler yağar. Bu övgülerden biri de Necip Fazıl Kısakürek'e aittir. Kısakürek, Ankara'ya geldiği bir gün yeni açılan Akabe Kitabevi'ni ziyaret eder. O gün kitabevinin vitrini baştan başa üstadın eserleriyle donatılmıştır (Özdenören, 1985: 7). Sanatçı, derginin sadeliği ve ciddiyeti itibarıyla "gayet düzgün bir görünüm" arz ettiğini belirtir. Bu sözler *Mavera* kadrosunun gönüllerini okşar. Estetik ve beğeni seviyesinin yüksekliğinden ötürü seçici ve az beğenir biri olmasıyla tanınan üstadın takdirini kazanmak onlara ayrı bir şevk verir. Kısakürek, yayınevinden ayrılırken çalışmalarını devam ettirmelerini öğütler ve sergiledikleri performansla tam da arzuladığı neslin özelliklerini taşıdıklarını ifade ederek *Mavera* ekibine bir kez daha iltifat eder (Turna, 2010: 123). Ayrıca 22 Kasım 1977 tarihli bir bayram gününde, *Milli Gazete*'deki "Çerçeve" başlıklı köşesini *Mavera* ve Akabe'ye ayırır (Yeşil, 2011: 85-86). Aşağıdaki satırlarda Kısakürek'in, *Mavera* topluluğu mensuplarını methettiği görülmektedir:

"Siyaset, hatta fikir ve sanat bataklığında, ırmağa, nehre ve deryaya doğru kendisine yol arayıcı birtakım su kıvrımlarının başında, bir kitabevi ile bir dergiyi görmekteyim: Ankara'da Akabe Kitabevi ve Maveria dergisi... Bu kitabevi, bir ticarethane değil, bir fikir mahfelidir: Dergi de, günün aşşağılık sanat hokkabazlarına elinin ayasıyla "dur!" diyen, mümkün olduğu kadar sade bir vitrin... Ve ikisini birden haleleyen Büyük Doğu gökkuşağı... Bu gökkuşağı, birtakım suni renklerle dekorlaştırılmış ve lafta bırakılmış bir muşamba perde karalaması değil, kelime etiketçiliğinden bile uzak, aziz davayı yaşama remzidir ve Büyük Doğu Gençliğinin artık kendi başına mahsul verme çağına erişmiş bulunmasından bir işarettir. Akabe ve Maveria atmosferinin yoğurucuları olarak Mehmet Akif İnan, Rasim Özdenören, Erdem Bayazıt ve Cahit Zarifoğlu'nu, daha birkaç yakınlarıyla beraber Büyük Doğu sulbünden gelme ilk üreticiler sıfatıyla takdim eder ve gönlümün ötelerde olduğu bu son devrimizde, davamızın şehrayinini mahyalaştıracak yeni gençliği iş ve üretim başında görmek ve asıl bayramı bu suretle idrak etmek hasreti içinde yandığımı, hem de böyle bir günde ilan ederim." (Kısakürek, 2010: 105).

Mehmet Akif İnan'ın, *Mavera*'nın "Necip Fazıl'a Rahmet Özel Sayısı"nda yayımlanan notları da bu hususu aydınlatıcı nitelik taşır. Yazar, "Üstad'la Bir Bekleme Esnasında" başlıklı yazısında bir konferans öncesinde Kısakürek'le otel lobisinde yaptığı bir görüşmeyi nakleder. Tarih, 27 Ocak 1977'dir. *Mavera*, ikinci sayısını henüz yayımlamıştır. Kısakürek, incelediği sayılardan yola çıkar ve *Mavera*'yı "beğendiğini" belirtir. Bu övgü, derginin düzeninden kaynaklanmaktadır. Bununla beraber sanatçı, derginin fiyatını yüksek bulur.

"Üstad:

-Dinle şimdi, Maveria'yı beğeniyorum. Bu "beğenme" sözününün senin için ne ifade ettiğini anlıyorsun.

-Evet üstadım.

-İçi ve dışıyla bir ciddiyet ve düzen belirtiyor. Rapor 3'te bahsedeceğim.

-...

-Fiyatı fazla!

-Dağıtımının sınırlı olması sebebiyle...

Üstad:

-Sizin için umumi dağıtıcılarla konuşayım." (İnan, 1983: 190-191).

Turgut Özal da *Mavera*'yı takdir eden isimler arasındadır. Bir kış günü Türkiye Odalar Birliği'nde Devlet Planlama Teşkilatı ile ilgili bir toplantı yapılır. Konuşmacılardan biri de Devlet Planlama Teşkilatı'nın eski müsteşarı olan Özal'dır. Cahit Zarifoğlu, toplantı sonrasında elinden tutarak onu Akabe'ye getirir. Burada Nazif Gürdoğan, Rasim Özdenören ve Mehmet Akif İnan da bulunmaktadır. Zarifoğlu, ona çalışmalarını, projelerini anlatır ve tavsiyelerini sorar.

Bu sohbet toplantısında Özal, Amerika'da gördüklerini sanatçılarla paylaşır. Osmanlı'nın yegane vârisi olan Türkiye'nin eski gücüne yeniden erişmesi için köklü değişiklikler yapması ve kabuk değiştirmesi gerektiğini ifade eder. Özal, söz konusu değişikliği, statükocuların değil ancak gücünü tarihten alan Müslümanların gerçekleştirebileceğini belirtir. Ayrıca kültür ve sanat çalışmalarının getirilerinin düşük olduğuna işaret ederek "çok ciddi bir tanıtım ve iletişim birimi" oluşturmaları gerektiğini dile getirir (Gürdoğan, 2011: 55).

Özal, Maveracılara kitap yayını açısından da zenginleşmeyi önerir. Zira birkaç önemli eserin kitabevini ayakta tutması mümkündür (Yorulmaz, 2012: 279). Bu bağlamda Amerika'dayken okuduğu *Malcolm X* gibi "on kadar yayınevini büyütecek ve dergiye de destek sağlayacak lokomotif kitap" bulmalarını salık verir. Ayrıca çok ciddi bir tanıtım ve iletişim birimi oluşturmalarını ister (Gürdoğan, 2003: 218).

Bütün bu olumlu değerlendirmeler, *Mavera* ekibini sevindirir. Ayrıca Türk kültür ve edebiyatına yarar sağlayacak nitelikte orijinal, derinlikli ve kuşatıcı bir dergi ortaya koyma konusundaki şevklerini artırır.

4. Sonuç

Modern Türk edebiyatının İslami hassasiyetle ürün veren sanatçılarından olan Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt, Alâeddin Özdenören, Mehmet Akif İnan Maraş Lisesi'nde birlikte okumuşlardır. Okuma ve yazma faaliyetlerine ortaokul sıralarındayken başlayan bu şair ve yazarlar topluluğu, sonraki yıllarda İstanbul'da Necip Fazıl Kısakürek ve Sezai Karakoç ile tanışmıştır. Böylece Türk şiirini yeni bir yörüngeye oturtan bu sanatçıların çıkardığı *Büyük Doğu* ve *Diriliş* dergilerinin mutfağında çalışma fırsatını

yakalamışlardır. Her iki derginin de sıklıkla yayına ara vermesi, onları, ağabey olarak nitelendirdikleri Nuri Pakdil ile birlikte *Edebiyat* dergisini çıkarmaya sevk etmiştir. Amatör bir ruhla yayın hayatına başlayan bu dergi, tıpkı *Büyük Doğu* ve *Diriliş* gibi istikrarlı bir yayın çizgisi izleyememiştir.

Büyük Doğu, *Diriliş* ve *Edebiyat*, bütün bir camianın malıdır fakat ister istemez Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç ve Nuri Pakdil'e mal edilmişlerdir. Bu dergiler söz konusu üstad ve ağabeylerle özdeşirler. İlk sayılarından son sayılarına kadar bu üstatların emek ve katkıları vardır. Bu nedenlerden ötürü İnan, Zarifoğlu, Bayazıt ile Özdenören kardeşler yeni bir dergi çıkarmayı bir zorunluluk olarak görmüşlerdir. İşleri zor olmamıştır zira bu sanatçılar, *Mavera*'nın çıkışından önce diğer önemli dergilerde ürünlerini yayımlamış, dolayısıyla kendilerini edebiyat dünyasına kabul ettirmiş saygın isimlerdir (Zeybek, 2008: 27).

Aykut Nasip Kelebek, "Mavera'nın Entelektüel Birikimi" başlıklı yazısında (2012: 84), *Mavera*'nın çıkışının oldukça isabetli bir zaman dilimine denk geldiği kanısında olduğunu belirtir. Zira o dönem, *Mavera* çapında edebiyat merkezli başka bir mecra bulunmamaktadır. *Büyük Doğu* son dönemlerini yaşamaktadır. *Diriliş* ve *Edebiyat* dergileri ise 1970 ve 1980'li yıllarda düzenli bir yayın periyodu yakalayamamıştır. *Mavera* çıkarılmasa, 1970'lerin sonundan 1980'lerin sonuna kadarki süreçte İslami hassasiyet çizgisini taşıyan edebiyat için bir boşluk oluşacak, bugün beğeniyle söz ettiğimiz pek çok kalem kendini gösterecek bir zemin bulamadığından belki de kaybolup gidecekti.

Mavera, *Büyük Doğu*, *Diriliş* ve *Edebiyat* dergilerinin takipçisidir. Ancak *Mavera*, öncelikle bir kadro hareketi olması, "solo değil de bir koro olma" iştiağı taşıması yönüyle bu dergilerden ayrılmaktadır. Dikkat edilirse *Mavera*'nın takipçisi olduğu dergilerin ismi telaffuz edildiğinde, akla yalnızca bir tane isim gelmektedir. *Büyük Doğu*, Necip Fazıl Kısakürek'le; *Diriliş*, Sezai Karakoç'la; *Edebiyat*, Nuri Pakdil'le özdeşleşmiştir. *Mavera* dergisi anıldığı zaman ise Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt, Aleâddin Özdenören, Mehmet Akif İnan, Nazif Gürdoğan, Bahri Zengin ve Hasan Seyithanoğlu, kısacası kurucuların hepsi birden akla gelmektedir. Bu da derginin bir ekip ruhuyla çıkarılmasından kaynaklanmaktadır (Eryarsoy, 2009: 125). *Mavera*'nın en büyük ve en bariz farkı, tek kişinin inhisarında olmayışında saklıdır. Vazifelerdeki sorumluluk, bu yükün altına girmiş herkesin omuzlarına dengeli olarak dağıtılmıştır. Kısacası *Mavera* dergisi, disiplinli bir grup faaliyetidir.

Takım ruhuyla hareket eden, çizgisini belirlenen ilke ve disiplinler etrafında sürdüren, dergiciliğe yeni bakış açıları getiren, özel sayılarıyla büyük ilgi toplayan ve çıkarıldığı zaman zarfında yayını kesintisiz sürdüren *Mavera*, Türk edebiyatının önde gelen kültür, düşünce ve sanat dergilerinden biri olmayı başarmıştır.

KAYNAKÇA

- BAYAZIT, Erdem, (1985), “Erdem Bayazıt’la Mavera Dergisi ve Akabe Yayınları Çevresinde”, (Söyleşiyi Yapan: Âlim Kahraman), *Mavera*, S.100, Nisan 1985, s.12-19.
- BAYAZIT, Erdem, (2009), “50. Sanat Yılında Erdem Bayazıt İle”, (Söyleşiyi Yapan: Dinçer Eşitgin), *Erdem Bayazıt Kitabı* (Yayımlayan: D. Mehmet Doğan), Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği, s.260-268.
- ÇİFTÇİ, Cemil, (2008), “Adil Erdem Bayazıt ve Hayatından Kesitler”, *Yedi İklim (Erdem Bayazıt Özel Sayısı)*, S.215-216, Şubat-Mart 2008, s.75-91.
- ERYARSOY, Mehmet Nezir, (2009), *Gül Yetiştiren Adam: Rasim Özdenören*, İstanbul: İlke Yayıncılık.
- GÜRDOĞAN, Nazif, (2003), “Güzelin Sanatı Güzel Olur”, *Cahit Zarifoğlu: Yürek Safında Bir Şair* (Haz. Âlim Kahraman), İstanbul: Kaknüs Yayınları, s.211-221.
- GÜRDOĞAN, Nazif, (2007), “Mavera Dergisinin Yazarı Değil, Yazarları Vardı”, *Milli Gazete*, 9.6.2007, s.12.
- GÜRDOĞAN, Ersin Nazif, (2011), *İki Dünyanın Hesaplaşması*, İstanbul: İz Yayıncılık.
- İNAN, Mehmet Akif, (1983), “Üstad’la Bir Bekleme Esnasında”, *Mavera (Necip Fazıl’a Rahmet Özel Sayısı)*, S.80-81-82, Temmuz-Ağustos-Eylül 1983, s.190-191.
- KABAKLI, Ahmet, (2008), *Türk Edebiyatı*, C.IV, 14.baskı, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- KARAOSMANOĞLU, Mustafa, (2011), “Akıncı Beylerin Kalem Kasrı”, *Hece (Yedi Güzel Adamdan Biri: Rasim Özdenören Özel Sayısı)*, S.169, Ocak 2011, s.339-345.
- KELEBEK, Aykut Nasip, (2012), “Mavera’nın Entelektüel Birikimi”, *Dil ve Edebiyat Dergisi (Mavera Dergisi Özel Sayısı)*, S.47, Kasım 2012, s.84-85.
- KISAKÜREK, Necip Fazıl, (2010), *Çerçeve 5*, 2.baskı, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- ÖZBAHÇE, Osman, (2009), “Erdem Bayazıt’ın Şiiri”, *Erdem Bayazıt Kitabı* (Yayımlayan: D. Mehmet Doğan), Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği, s.97-108.
- ÖZDENÖREN, Rasim, (1985), “Demek Ki Yüz Ayı Geride Bırakmışız”, *Mavera*, S.100, Nisan 1985, s.4-7.
- ÖZDENÖREN, Rasim, (1987), “Cahit’in Şiiri Hem Kaynakları Hem Yapısı İtibariyle Müstakil Bir Alanın Ürünüdür”, *Yedi İklim (Cahit Zarifoğlu Özel Sayısı)*, S.5-6, Temmuz-Ağustos 1987, s.4-8.
- ÖZDENÖREN, Rasim, (2000), “Mehmet Akif İnan Üzerine Bir Oturum”, (Söyleşiyi Yönetenler: Âlim Kahraman ve Ali Haydar Haksal) *Yedi İklim (Mehmet Akif İnan Özel Sayısı)*, S.120, Mart 2000, s.51-64.
- ÖZDENÖREN, Rasim, (2012a), “Hiçbir Şey Benim Düşmanım Değil” (Söyleşiyi Yapanlar: Asım Gültekin ve M. Fatih Kutan), *İtibar (Rasim Özdenören Özel Sayısı)*, S.7, Nisan 2012, s.48-52.

- ÖZDENÖREN, Rasim, (2012b), “Mavera Bir Ekip Hareketidir” (Söyleşiyi Yapan: Üzeyir İlbak), *Dil ve Edebiyat Dergisi (Mavera Dergisi Özel Sayısı)*, S.47, Kasım 2012, s.22-35.
- PAKDİL, Nuri, (1973), *Biat*, Ankara: Edebiyat Dergisi Yayınları.
- SÜRGİT, Büşra, (2014), ”Bir Edebiyat Dergisi Olarak Mavera ve Mavera Topluluğu”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul, 1006+XIX y.
- TUNA, Fahri, (2003), “İhvan Kitabevi”, Erişim Tarihi: 10.7.2012. <http://www.medyabar.com/koseyazilari/965/ihvan-kitabevi.aspx>
- TURNA, Murat, (2010), *Erdem Bayazıt ve Şiiri*, İstanbul: İz Yayıncılık.
- UYSAL, İ. Nebi, (2011), “Rasim Özdenören’in Hayat Haritası”, *Medeniyetin Burçları: Rasim Özdenören Kitabı* (Haz.Turan Karataş), Kayseri: Memur-Sen Kayseri İl Temsilciliği, s.14-21.
- Y.İ.Y., (1976), “MAVERA”, *Mavera*, S.1, Aralık 1976, s.45-46.
- YEŞİL, Kamil, (2011), “Üç Üstad Gözüyle Rasim Özdenören”, *Medeniyetin Burçları: Rasim Özdenören Kitabı* (Haz.Turan Karataş), Kayseri: Memur-Sen Kayseri İl Temsilciliği, s.84-91.
- YORULMAZ, Hüseyin, (2012a), *Bir Neslin Ağabeyi: Erdem Bayazıt*, İstanbul: Hat Yayınevi.
- YORULMAZ, Hüseyin, (2012b), “Mavera ve Akabe”, *Dil ve Edebiyat Dergisi (Mavera Dergisi Özel Sayısı)*, S.47, Kasım 2012, s.59-65.
- ZARİFOĞLU, Cahit, (1976), “MAVERA”, *Mavera*, S.1, Aralık 1976, s.45-46.
- ZARİFOĞLU, Cahit, (1986), “Cahit Zarifoğlu ile Konuştuk” (Söyleşiyi Yapan: Olcay Yazıcı), *Türkiye Gazetesi*, 10 Mayıs 1986, s.5.
- ZEYBEK, Şerife Nihal, (2008), “Dinî Edebiyat Açısından Mavera Dergisi (1 – 80. Sayılar)” İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.